

Direktiv om radioaktiv förorening i dricksvatten

Miljödepartementet

2012-05-25

Dokumentbeteckning

KOM (2012) 147

Förslag till rådets direktiv om fastställande av krav avseende skydd av allmänhetens hälsa mot radioaktiva ämnen i dricksvatten

Sammanfattning

Kommissionen presenterade den 28 mars 2012 ett förslag till direktiv om föroreningar av radioaktiva ämnen i dricksvatten. Förslaget innebär att man lyfter ut den del av det befintliga dricksvattendirektivet som hanterar radioaktiva ämnen till en särskild lagstiftning under Euratomfördraget. Det innebär också att regleringen utökas till att även inkludera naturligt förekommande radioaktiva ämnen såsom radon. I direktivet fastställs parametervärden, frekvenser och metoder för kontroll av radioaktiva ämnen i dricksvatten.

Regeringen välkomnar och stödjer kommissionens förslag i stort.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Förorening av dricksvatten med radioaktiva ämnen beror främst på naturlig förorening med radioaktiva ämnen som finns naturligt i berggrunden men kan också ske på annat sätt, oavsiktligt eller genom felaktig avfallshantering. I november 1998 antog rådet direktiv 98/83/EG om kvaliteten på dricksvatten (hädanefter dricksvattendirektivet) och skulle vara genomfört i nationell lagstiftning före 2001. I detta direktiv ingår även krav relaterade till

radioaktiva ämnen i dricksvatten. Dricksvattendirektivet har dock undantagit radon och radondöttrar.

2011/12:FPM147

Kommissionen har bedömt det som lämpligt att en särskild lagstiftning under Euratomfördraget antas. Motiveringen för detta är att de parametrarna som har fastställts i dricksvattendirektivet faller under de grundläggande normer som definieras i artikel 30 i Euratomfördraget. Kommissionen anser att kraven på kontrollnivåer för radioaktivitet i dricksvatten därför bör antas i särskild lagstiftning som säkerställer en enhetlig, konsekvent och fullständig lagstiftning om strålskydd enligt Euratomfördraget. Vidare anser kommissionen att bestämmelserna i detta förslag till direktiv bör ha företräde framför bestämmelserna i dricksvattendirektivet när det gäller förorening av dricksvatten av radioaktiva ämnen.

Kommissionen har även hörsammat Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande om att inkludera radon i lagstiftningen.

1.2 Förslagets innehåll

Direktivet innebär att medlemsstaterna ska genomföra kontroller och vidta nödvändiga åtgärder för att inrätta ett lämpligt kontrollprogram för att säkerställa att kvaliteten på dricksvatten håller de standarder som fastställs i direktivet. Dessutom innehåller förslaget bestämmelser om provtagning och analyser, åtgärder för att avhjälpa brister samt information till konsumenter.

Förslaget är i stort i linje med det befintliga dricksvattendirektivet men med tillägg om reglering av radon och långlivade radondöttrar.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

De parametervärden för radioaktiva ämnen som föreslås finns redan i det gällande dricksvattendirektivet och infördes år 2001 i Livsmedelsverkets dricksvattenföreskrifter (SLV FS 2001:30). Parametrarna för tritium och total indikativ dos av radioaktiva ämnen har dock inte tillämpats i Sverige eftersom gemensamma EU-riktlinjer saknats för mätningar och beräkningar. Sådana har nu tagits fram av kommissionen, i samråd med kommissionens expertgrupp, men inte kunnat införas i något direktiv förrän nu eftersom det under en omfattande tidsrymd pågått diskussioner om vilken rättslig grund som ska gälla.

Sverige har sedan länge reglerat radon och långlivade radondöttrar enligt Livsmedelsverkets dricksvattenföreskrifter (SLV FS 2001:30). Det parametervärde som anges i förslaget till direktiv är detsamma som anges i Livsmedelsverkets föreskrifter varför tillägget om reglering av radon och långlivade radondöttrar inte innebär någon förändring mot gällande svenskt gränsvärde.

Vad gäller kontrollprogram skiljer sig behov och befintliga program åt beroende på typ av dricksvattenanläggning och typ av radioaktiva ämnen.

Radon

För närvarande utförs undersökningar av radon i dricksvatten vid de dricksvattenanläggningar som omfattas av livsmedelslagstiftningen. Undersökningarna görs av ackrediterade laboratorier.

Övriga naturliga och artificiella radionuklider som ingår i beräkning av TID

Mätningar av dessa radioaktiva ämnen har hittills inte gjorts rutinmässigt utan bara i några landsomfattande projekt. Projekten har syftat till att få en översiktlig bild av hur specifika radionuklider och aktivitetshalterna varierar i landet.

För det dricksvatten från anläggningar som använder ytvatten som råvatten kan konstateras att innehållet av radioaktiva ämnen är lågt och ger inga nämnvärda bidrag till stråldoserna för konsumenter. För sådant dricksvatten bör en undersökning med en enkel screeningmetod kunna användas för att verifiera att mer specifika undersökningar inte behöver göras i större utsträckning.

För det dricksvatten från anläggningar som använder grundvatten som råvatten finns däremot stora variationer i aktivitetskoncentration och innehåll av naturligt radioaktiva ämnen. Efter en första screening behövs förmodligen i många fall ytterligare mer specifika mätningar.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Förslaget till direktiv förväntas inte påverka EU:s budget.

När det gäller den nationella budgeten förväntas inte den heller att påverkas. Trots att de grundläggande kraven är desamma som i det gällande dricksvattendirektivet så kan dessa tillsammans med de nya riktlinjerna för mätningar och beräkningar leda till ökade kostnader för dricksvattenanläggningarna. Detta är framförallt initiala kostnad för att kontrollera att innehållet av radioaktiva ämnen i dricksvatten ligger under angivna parameternivåer. För ett antal anläggningar kan ytterligare, mer specifika och mer kostsamma analyser krävas. Vidare kan kostnader uppstå för de anläggningar där åtgärder behöver vidtas för att sänka halterna av radioaktiva ämnen i dricksvattnet. Slutligen kan det uppstå kostnader för att bygga upp laboratorieresurser med kapacitet och kompetens att hantera nuklidspecifika mätningar av det slag direktivet föreslår.

Tillägget om reglering av radon och långlivade radondöttrar medför ingen ny kostnad eftersom det svenska gränsvärdet är det samma som föreslås.

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar förslaget och stödjer kommissionens förslag i stort. Kravet på att direktivet ska vara genomfört inom ett år anser dock regeringen vara orealistiskt och förespråkar åtminstone en period på två till tre år.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

De flesta medlemsstaterna stöder kommissionens förslag. Det är dock troligt att medlemsstaterna har olika uppfattningar om parametervärdena för radon eftersom förekomst av radon varierar kraftigt mellan medlemsstaterna och de därför har olika förhållningssätt till radon generellt.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) har i sitt yttrande till kommissionens utkast till direktivförslag efterlyst att även radon skulle inkluderas i direktivet. Detta har kommissionen nu i sitt slutliga förslag inkluderat.

Det slutliga förslaget från kommissionen har överlämnats till Europaparlamentet för yttrande. Europaparlamentets ståndpunkt är i dagsläget inte känd.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget har inte remissbehandlats.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Kommissionen har angett fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen (Euratom) som rättslig grund och särskilt artiklarna 31 och 32 som hanterar de grundläggande strålskyddsnormerna. Enligt fördraget ska rådet besluta med kvalificerad majoritet efter att ha hört Europaparlamentet.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Kommissionen har angett att subsidiaritetsprincipen endast är tillämplig om förslaget inte faller under gemenskapens exklusiva behörighet. Eftersom unionens lagstiftningsbefogenheter enligt avdelning II, kapitel III i Euratomfördraget är exklusiva omfattas de därmed inte av subsidiaritetsprincipen.

Kommissionen har angett att förslaget är förenligt med proportionalitetsprincipen av följande skäl:

2011/12:FPM147

Genom detta förslag fastställs harmoniserade minimikrav för kontroll av radon, tritium och total indikativ dos, samtidigt som kraven för radioaktivitet i direktiv 98/83/EG anpassas till den senaste vetenskapliga och tekniska utvecklingen.

Regeringen delar kommissionens bedömningar när det gäller subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Förslaget kommer att förhandlas i rådsarbetsgruppen för atomfrågor. När Europaparlamentet överlämnat sitt yttrande till rådet kan rådet anta förslaget med kvalificerad majoritet.

4.2 Fackuttryck/termer